

מחלת הברוצלה – התפרצה לאחרונה בשני קיבוצים, ניצנים וכיסופים, וזאת לאחר התמודדות רבת שנים בהתפרצויות חוזרות ונשנות בשותפות רן (רביבים). כל משק ואופי גילוי שונה אולם לכולם מכנה אחד משותף – גילוי מוקדם מונע היקפים גדולים של המחלה במשק. הוראות השו"ט הן ברורות ומשקים אשר לא מבצעים את מעקב ובדיקות ההפלות בצורה הנדרשת, תהיה להם בעיה בהתמודדות מול ההחזרים הכספיים בגין הנזק הכלכלי הרב שנגרם. בשל היותה מחלה המועברת מהחיה לאדם (ומהאדם לחיה), רגישותה בציבור גבוהה ורחבה. מכאן, כמעט בכל דרך שהיא, מופץ המידע להתמודדות במחלה בזמן התפרצותה, וחשוב יותר, העיקרים למניעתה.

אנחנו כגוף מזריעים בשטח, נמצא ברמת סיכון קטנה יותר וזאת בשל החשיפה המרובה יותר להדבקות במחלה, מנוזלים ושיירים במיוחד לאחר הלידה (שילייה, וולד, בדיקה רקטלית למערכת המין), ואנו מגיעים כחודשים עד שלושה לאחר ההמלטה.

הזהירות, נדרשת מכולנו – הן למניעת העברת המחלה למשקים אחרים והן למניעת הדבקות עצמית. דף מסרים בנושא זה, כבר ניתן בסקירה קודמת, והוא מחודד ומועבר אישית לכל מזריע שבאזור מתפרצת המחלה.

חקלאיתון – ירחון החקלאית, מוקדש הפעם כולו לנושא הברוצלה. בחרתי להפיץ לכולנו את ההסבר החשוב של ד"ר שמואל ברוקשטיין (רופא המטפל גם בפרייה שלנו) ודרכה להרחיב את המידע על המחלה ודרכים להתמודד בה, לכולנו.

זרמת חו"ל – הזרמות הממוינות לנקבות הגיעו לארץ וכל הפרים זמינים להזרעה במשקים. רשימת הזמנות לפי אזורי מזריע, תחולק השבוע בתאי המזריעים וכך כל מזריע יוכל לדעת את ההזמנות באזורו. אבקש לקחת את הזרמה באתרי החלוקה בשבוע הקרוב, וזאת בשל בקשת חלק מהמשקים לתחילת הזרעות בזרמה ממוינת.

המלצתנו להתעניין במשק לגבי תכנון ההזרעות. במידה ובתכנון המשק, תחילת ההזרעות הממוינות רק מחודש אפריל והלאה, נא להשאיר את הזרמה במיכלי שיאון שבאתרים.

שם	מספר פר	סטטוס
הוטספוט	5053	הגיע
סקיפי	5875	הגיע
סקטל	5863	הגיע חלקי- השלמת הזמנה במרץ
גילמור	5051	הגיע
אקספלוד'ן	5052	הגיע
רובסון	5850	הגיע

מהי מחלת הברוצלזיס? ד"ר שמואל ברוקשטיין

מחלה זו נגרמת ע"י חיידק הברוצלה (נתגלה ע"י ד"ר דויד ברוס רופא אנגלי שפענח את הגורם לקדחת מלטה בקרב חיילי הצי הבריטי שחננו באי מלטה). המחלה פוגעת בבעלי חיים –פרות צאן וחזירים, וגם בבני אדם היא גורמת למחלה קשה.

המחלה בבקר נגרמת ע"י ברוצלה אבורטוס והייתה נפוצה בעבר. בעקבות פעולות ביעור וחיסון, המחלה נעלמה ברוב העולם המערבי וגם מישראל שנחשבת נקיה מ-1984. עד 2014 חוסן הבקר הצעיר בחיסון כנגד ברוצלה אבורטוס שידוע לכולנו בשם "זן 19". ב-2014 החליט ראש השירותים הווטרינריים להפסיק את חיסון זן 19 בבקר.

המחלה בצאן נגרמת ע"י החיידק ברוצלה מליטנזיס והיא הגורם העיקרי לתחלואת ברוצלזיס בצאן, בבקר ובאדם בארץ בימים אלה. חיידק זה שהמאכסן הטבעי שלו הוא הצאן יודע גם לגרום למחלה בבקר, וכאמור, פוגע גם בבני אדם כמו שאר סוגי הברוצלה.

ברוצלה אבורטוס גרמה בזמנה לתחלואה בפרות, שהתבטאה בגל הפלות בטרימסטר שלישי להריון, עד 80% מהפרות שנמצאות בשלב זה של ההיריון ונדבקות בחיידק, יפילו. הפלה תתרחש בין שבועיים עד חמישה חודשים מההדבקה בחיידק. פרה שנדבקה והפילה תתחסן טבעי ולא תפיל בעתיד, אך תפריש את החיידק בחלב למשך שארית חייה (ולכן יש להוציא פרה זו לשחיטה ולא להמשיך להחזיקה ברפת עקב הסכנה לבני אדם בצריכת חלב של פרה שכזו). פרה שהפילה תסבול מעצירת שליה וירידה בחלב. כמו כן, יתכנו המלטות מוקדמות של ולדות מתים או חלשים. בזכרים יכולה להיות דלקת אשכים חריפה.

בצאן הגורם העיקרי למחלה הוא החיידק ברוצלה מליטנזיס – תופעות המחלה בצאן דומות לאלה של ברוצלה אבורטוס בבקר - הפלות בסוף ההיריון, כולל המלטה של ולדות מתים או חלשים. גם בצאן, בזכרים יכולה להיות דלקת אשכים חריפה.

בהתפרצויות של המחלה בבקר, בשנים האחרונות, מבודד גורם המחלה – **ברוצלה מליטנזיס של הצאן**. בעצם החיידק מדלג מהפונדקאי הטבעי שלו לפונדקאי אחר. בהתפרצויות בתחילת שנות התשעים בקיבוצים בנגב המערבי, המחלה התגלתה כי הרפתנים לקו במחלה, ובפרות לא נראו סימנים מלבד הפלות בודדות. רפתנים שתו חלב לא מפוסטר מטנק החלב ברפת ונדבקו בחיידק, וכך התגלתה המחלה ברפתות אלה.

מה מקור ההדבקה במחלה?

פרה או כבשה נגועה מפרישה את החיידק בנוזלי הרחם והשליה כמו גם בחלב. כמו כן, אפשר למצוא את החיידק בכמויות גדולות באברים הפנימיים של הנפל. החיידק חודר לגוף דרך הריריות של מערכת העיכול ודרכי הנשימה. מאחר ואנו עדים בשנים האחרונות על הדבקה מצאן לבקר, הדבר כנראה קורה כשיש **מגע בין עדרי צאן נודדים לרפתות חלב או מהפרשות של צאן נגוע שמגיעות למרעה ולשדות הדגן שמיועדים למזון לפרות.**

האדם נדבק במחלה כתוצאה משתיית חלב או מוצריו כמו גבינות שנעשו מחלב לא מפוסטר. או כאשר עובדי הענף הבאים במגע עם הפרשות רחם ושליה שתן וצואה של בעלי חיים נגועים.

מחלת הברוצלה נפוצה במגזר הבדואי בנגב. מעל שליש מאירועי הברוצלה באדם היו בנגב במגזר הבדואי. בשנת 2014 כ-9% מעדרי הצאן בארץ, היו נגועים בברוצלה.

מיהן תופעות המחלה בבני האדם?

לאחר תקופת דגירה של כשבועיים בממוצע (ממספר ימים עד 5 חודשים) נסבול מתשישות ועייפות מוגזמת, כאבי שרירים, כאבים בחלק האחורי של הצוואר, עליה בחום הגוף בצורה גלית - חום גבוה בערב אך תקין בבוקר. צמרמורות, הזעה מרובה, כאבי ראש.

חשוב להבחין שמחלה זו מתחילה במשהו דמוי שפעת ורופא משפחה שאינו מודע למחלות זואוונטיות (אלה העוברות מחיה לאדם) יכול לפספס את ההבחנה וחשוב מאד שהרפתנים יידעו את הרופא על עיסוקם!

סימני המחלה יכולים לחלוף מאליהם ולחזור ביתר שאת בצורה של אבדן משקל, חוסר תאבון, כאבי בטן, כאבי פרקים, כאבי גב, חולשה, עצבנות, נדודי שינה ודיכאון. סיבוכים בהמשך – דלקת מוח וקרום המוח, דלקת אשכים, דלקת כבד, פגיעה בעצמות ולעתים נדירות, המחלה מסתיימת במוות. במידה והמחלה מאובחנת בזמן, טיפול אנטיביוטי ממושך ועקבי ירפא את המחלה.

כאמור, מניעת מחלת הברוצלה בבקר נעשתה בעזרת חיסון בזן 19 ובצאן בחיסון Rev1. המעבר בבקר להזרעה מלאכותית הקטין את התפשטות המחלה שדרך העברתה היא בהרבעות טבעיות.

השירותים הווטרינריים נהגו לדגום מכלי חלב ברפתות ולבצע את מבחן הטבעת כדי לאתר משקים נגועים. מבחן הטבעת הוצא משימוש כאמצעי אבחון בגלל רגישות נמוכה במקרי ברוצלה מליטנזיס. כלי האבחון העיקרי הוא בדיקת דם לגורמי הפלה או בידוד החיידק מנפלים. לאור האמור כאן, ישנה חשיבות גבוהה ביותר לבצוע דגימות אלה.

באירוע הברוצלה ברביבים, בסוף שנת 2015, הסתבר שאוכלוסיית הפרות שחוסנה בזן 19 כנגד ברוצלה אבורטוס נהנתה מהגנה של כ-87% כנגד מחלת הברוצלה מליטנזיס של הכבשים.

מכל המידע לעיל אפשר להבין שהרפתות החלב בארץ המוזנות ממספוא המגיע משטחי הנגב או כל שטח בו רועות כבשים, נמצאות בסיכון להדבק במחלה (לפי המומחים, החיידק יכול לשרוד בשטח בתוך רקמות שליה כמספר חודשים).

מסקנות והמלצות לביצוע:

1. חשוב להיות ערניים למחלה ולשלוח בדיקות למעבדה מכל הפלה במיוחד מטרימסטר שלישי.
2. חשוב להיות מוגנים ע"י כפפות ניילון וחליפות המלטה כשמבצעים המלטה בפרה, במיוחד באלה שהפילו או הקדימו את ההמלטה.
3. מרכזי המזון צריכים לדאוג לרכוש מספוא משטחים בהם אין רעיית צאן.
4. יש למנוע מגע בין עדרי צאן ופרות ברפתות.
5. יש להימנע מלצרוך מוצרי חלב שלא עברו פיסטור!
6. אין לאפשר אכילת שליות על ידי עובדי הרפת.
7. נושא החזרת החיסון זן 19 לרפתות נמצא בדיון ומחשבה מחודשת בשירותים הווטרינריים.